

LETO X.

V LJUBLJANI 20. NOVEMBRA 1940

ŠTEV. 5

F. S. Finžgar

Ti bo že naš Janez pokazal...

Ko smo se otroci prepirali in pretepali po vaških gmajnah, smo bili različni, kakor je svet vedno. Eni borbeni, podjetni in pogumni, drugi plahi, vedni skrivači za hrbti močnejših bratov. Prvi smo obravnavali svoje pravde sami med sabo, drugi so se leni zatekali s tožbami v varstvo bratov, staršev in šole. Pri teh je bilo načelo: beg in grožnja: Ti bo že naš Janez pokazal! Zato smo jih prezirali in dražili: Janez pokazal, Janez pokazal. Tak je bil droben otroški svet.

In veliki svet danes?

Janez Krek je predaval — kmalu bo 50 let tega — o tem, da je človek družno bitje. Krek, oče naših organizacij, je ob koncu predavanja s povzdignjenim glasom zatrdil: »Ljubši mi je iz prepričanja organiziran anarhist, kakor plah in len pa ne organiziran pobožnjak.«

Rekel sem, da je bil Krek oče organizacij v Slovencih. Tedaj še tako redkih — in danes? Živimo v samih organizacijah. Težko bi z lučjo našel človeka, ki že ni v eni ali v več organizacijah. Toda pojem organizacije nam je že premalo. Danes smo in hočemo biti kolektiv. Ta je sedaj geslo, ta edino odrešilna resnica za človeštvo.

Prav. Toda zares prav bi bilo samo tedaj, če bi vsakdo kolektiv razumel tako, kakor je umeval organizacijo Krek. Za organizacijo je neizprosno zahteval prepričanja in iz tega izvirajoče delo in pripravljenost na trde žrtve. Preziral in sovražil je — kakor otroci na gmajni — tiste lenivce, ki so se skrivali pod plašč organizacij, da bi jim bilo toplo in ugodno, da bi imeli ljubi mir, majčkeno dela in dobre službice.

Dovolj priči in izkušenj imamo, da se je ob današnjem kolektivnem naziranj Krekovo načelo, kaj nam bodi kolektiv, kaj organizacija, namreč prepričanje, delo in žrtve — še bolj izmaličilo. Vse tišči pod plašč kolektiva, pa ne iz prepričanja in umevanja, ne zato, da bi še več delal in se žrtvoval za občestveni blagor, marveč iz želje po ugodju in po laagodnem življenju. Zaupanje v sebe gine. Pred trudom se vse umika. Kolektiv naj vsakega ziblje in zavija v mehke plenice. Le pogledjmo!

Dijaštvo — Bog ne daj, da bi bilo to splošno! — je preštevilo na tej poti. Najprej je pod plaščem prvega kolektiva — družine. Koliko jih je, ki se ne menijo, da si oče, mati, bratje, sestre pritrjujejo za sina, brata dijaka! Ta družinski kolektiv naj jih boža in nagraja za vsak prazen nič. Za revno izdelan razred takoj še plačilo: kolo, zlato uro, novo turistično obleko, drag foto aparat, denar za izlete. Ni me sram povedati: Ko sem prinesel domov odlično maturitetno spričevalo, sem ga očetu razlagal in skušal s pohvalo samega sebe (priznam) doseči, da bi mi dal za nagrado en goldinar za pot na Bled in Bohinj. Oče me je pogledal izpod čela, se nasmehnil in razsodil: »Le kaj se hvališ s to maturo? In še plačilo bi rad zanj! Saj nobenega drugega dela nisi imel.« Očetov mošnjiček je ostal trdo zadrgnjen. Prav je imel.

Za plaščem družinskega kolektiva pride plašč občestva sploh.

Naj ugotovim najprej tole: Mnogo sposobnih, delovnih dijakov in akademikov pogreša hrane, obleke, primernih stanovanj zato, ker so zdoma strašno revni. Za take nadarjene, pridne in resne študente naj skrbi občestvo in država. To je obeh dolžnost! Nekaj se res stori, toda stokrat premalo. Le zakaj bi država ne mogla oskrbeti zanje stanovanj, da ne bi prezebali po podstrešnicah in si ne nabirali bolezni po kletch? Narod in družba morata žrtvovati za naraščaj izobraženstva, ki z delom in uspehi že v mladosti dokazuje, da bo narodu in državi v prid in čast.

Toda nekaj čisto drugega je pohujšanje, ki izvira iz napačne kolektivne miselnosti. Stvarni dokazi za to: deset fantov se zbere in hoče s kolesi v Sarajevo itd. Kolektiv plačaj to zabavno pot! Dijaštvo hoče iti taborit: kolektiv plačaj! Izmislijo si izlet v Benetke: kolektiv plačaj! Plesali bodo: kolektiv plačaj! Svinjko hodo pasli: kolektiv plačaj! Vse to so boleštni pojavi dobe. Vse se zvrča na občestvo; dolžnosti, delo, žrtve in odpovedi so tuji pojmi.

Zgled za izmaličen kolektiv je tudi tale dogodek: Gimnazijski ravnatelj predstavi po maturi prvega odličnjaka visoki politični osebnosti in pove, da je njegova vrlina v tem, da je bil ves čas res samostojen mislec, da se je preživil sam... Odlična osebnost ga ustavi: »Kaj mu je treba samostojnega mišljenja? Za vse nas mislijo naši voditelji!«

Vsa ta miselna zbrojenost se prenaša na narod. Kako gine zavednost, da je narod, njegova beseda, njegova kultura, njegova zemlja nekaj svetega, vse naše ljubezni vredno! Vredno je našega nadaljnjega truda, dela in žrtev. To je kolektiv, ki naj bi mu bil vsak zares polno vreden član od najnižjega do najvišjega.

In država — še širši kolektiv! Velika je, lepa, bogata zakladov, še mnogokje premalo preorana ledina. Tem bolje. Ali jo ljubimo? Ali naj bomo rajši hlapci in sužnji ob tujih namišljeno polnih loncih, kakor svobodni državljani ob domači skledi? Kdor tako misli, je lenivo in nerazumno otroče s strahopetno željo: »Ti bo že naš Janez pokazal.«

In prav to izmaličeno pojmovanje kolektivnosti, tako se mi zdi, je povod, da se ne zamislimo dovolj globoko v najlepši kolektiv vesoljne božje družine, po Kristusu ustanovljene. Ali ni sodobna površnost, hlastanje po ugodju, beg pred duševnim naporom vzrok, da si ne stavimo preresnega vprašanja o smislu življenja: Odkod sem? Kdo sem? Kam grem?

Bodite poslušni svojim predstojnikom in bodite jim podložni, zakaj oni čujejo nad vašimi dušami kot taki, ki bodo dajali odgovor; da bodo to delali z veseljem, in ne zdihovaje, kar bi ne bilo dobro za vas. Hebr 13, 17.

1. DECEMBER

Molimo

*O Bog, ki tebi služi
vsaka oblast in vsako
dostojanstvo, daj svo-
jemu služabniku, na-
šemu Kralju Petru II.
v njegovem dostojan-
stvu blagodejen
uspeh, da bo v njem
zmeraj tebe spoštoval
in se trudil tebi vedno
ugajati. Po Kristusu,
Gospodu našem.*

Amen.

Podvrzite se zaradi Gospoda vsakemu človeškemu redu: bodisi kralju kot najvišjemu, bodisi poglavarjem kot od njega poslanim, da hudodelca kaznujejo, dobre pa pohvalijo; zakaj to je volja božja, da po vaših dobrih delih umolkne nevednost nerazumnih ljudi; kakor svobodni, pa ne, kakor bi svobodo imeli za pokrivanje hudobije, ampak kakor božji služabniki. Vse spoštujte, brate ljubite, Boga se bojte, kralja častite. 1 Petr 2, 13—17.

Dr. St. Žakelj C. M. **Ljubil je svoj narod**

Nikogar ni lastni narod toliko in tako dolgo sramotil kakor Jezusa Kristusa. Nezaslišano je bilo sramotenje v dneh njegovega trpljenja. Satan-sko zlobno je zasmehovanje, ki ga je deležen Jezus od svojih rojakov vsa stoletja vse do danes. Zakaj še vedno je med Judi razširjen umazan pamflet na Jezusa Kristusa, ki je nastajal do 6. stoletja in bil približno takrat zapisan.

Ali je Jezus Kristus res izdajalec svojega naroda, da bi zaslužil tak prezir? Ali pa je morda ves ta gnev nesrečnega judovskega naroda le poskus, kako bi zamoril v sebi glas vesti, ki mu vpije, da je sam kriv svoje nesreče, ker je zavrnil tistega, ki ga je edini res ljubil?

Za nas ni nobenega dvoma, da je Jezus ljubil svoj narod in da je bil tudi zato križan. Morebiti se budi to spoznanje tudi v današnjem judovskem svetu. Saj je bilo pred nekaj leti čitati v nekem ameriškem katoliškem mesečniku, da se je zbralo posebno judovsko sodišče in obnovilo proces proti Jezusu Kristusu ter spoznalo Križanega za nedolžnega.

Jezus je ljubil svoj narod. Toda ni ga ljubil kakor nezrel domoljub, ki o njegovi ljubezni odloča trenutek. Ljubil ga je tako, kakor ga ljubijo veliki možje, ki merijo s svojim duhom stoletja, tako da jih povprečni ljudje ne razumejo. Jezus Kristus s svojim duhom ni meril samo stoletij,

on je meril vso preteklost in vso prihodnost svojega naroda. Meril jo je z božjim duhom. Tega pa Judje njegovega časa niso hoteli več razumeti. Zato so ga imeli za sovražnika svojega naroda.

Sovražnik! On, ki bi uresničil večne sanje o mesijanskem judovskem kraljestvu! Saj ni nobenega dvoma, da bi zavzeli Judje v njegovem kraljestvu najodličnejše mesto, če bi se bili pridružili Jezusu Kristusu. Saj tako napovedujejo preroki. Le ker so Abrahamovi otroci po krvi zavrgli svoje poslanstvo, so stopili na njihovo mesto njegovi duhovni otroci. Otroci obljube so bili prvi poklicani. Gospod ni hotel sam oznanjevati evangelija poganom. To delo naj bi opravljali drugi. Sam ni bil za to poslan. »Poslan sem le k izgubljenim ovcam Izraelove hiše« (Mt 15, 24). Njim je dobrote delil, med njimi ozdravljaj bolne, obujal mrtve, reševal obsedene hudih duhov. Če bi drugače delal, bi ne delal prav. »Ni prav, da bi se kruh vzel otrokom in se vrgel psom (Mt 15, 27). Vse svoje človeške in božje moči je nesebično posvetil tudi svojemu narodu. Ni se bal osovražiti se pri tistih, ki so vodili narod, pa so ga tirali v pogubo. Ni se bal, samo da bi narod rešil. »Gorje vam, slepi vodniki!« je klical. »Gorje vam, pismouki in farizeji, hinavci: ki zidate grobnice prerokom in krasite spomenike pravičnim in govorite: »Ko bi mi živeli v dneh naših očetov, bi se ne bili z njimi udeležili umora prerokov, ki so hoteli svojemu narodu le dobro in so ga vedno znova reševali pogina. Tako si dajete sami spričevalo, da ste sinovi tistih, ki so morili preroke. Le dopolnite tudi vi mero svojih očetov« (Mt 23, 16; 23, 29—32)! Tudi sam je kakor prerok, ki hoče rešiti svoje ljudstvo, pa ga nihče odgovornih ne posluša.

Kako je zaradi tega trpelo njegovo ljubeče človeško srce! Saj je gledal v duhu pred seboj, kako opustošena bo palestinska zemlja. Tista zemlja, ki jo je vso prehodil in poznal vso njeno bogato lepoto, plodna galilejska polja, lepi jezери in mesta ob njima; gorato skalno Judejo z vinogradi in pašniki in sredi nje sveto mesto z veličastnim templjem, ki k njemu romajo srca vseh Judov od blizu in daleč. Gledal je svoj narod, čigar življenje je tudi sam živel, se z njim veselil in žalostil, kako se bo razpršil širom sveta kakor izgubljenec in brezdomec. Njegov izvoljeni narod — zavržen! Kako mu je krvavelo srce, da se je takrat, ko so ga v Jeruzalemu sprejemali kot kralja, razjokal, ko je zagledal svoje mesto, in rekel: »O, da bi spoznalo tudi ti vsaj na ta svoj dan, kaj ti je v mir. Tako pa je skrito pred tvojimi očmi. Zakaj prišli bodo dnevi nad te, ko te bodo sovražniki obdali z nasipom in oblegali in stiskali od vseh strani: in v tla bodo poteptali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, ker nisi spoznalo časov svojega obiskanja« (Mt 19, 42—44). Kako je moral Jezus trpeti v ljubezni do svojega naroda, da mu je privrela iz ranjenega srca bridka pritožba: »Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš preroke in kamnaš tiste, ki so k tebi poslani, kolikrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor zbira koklja svoja piščeta pod peruti, pa niste hoteli. Glejte, zapuščena vam bo vaša hiša« (Mt 23, 37—38).

Jezus je ljubil svoj narod. Toda ljubil ga je z razsvetljeno božjo ljubeznijo, ki ve, da tudi za narod ni sreče, če Boga zavrže in se samo nase, na svojo spretnost in moč zanaša. Ljubil ga je z ljubeznijo, ki ve, da je tudi za narod sreča samo v uresničenju tistih namenov, ki jih ima Bog z njim. Prav to pa je bila v očeh Judov njegova krivda. Zato so ga zavrgli. Toda on je nesebično ljubil svoj narod s trpečo ljubeznijo še naprej. Za svojega duhovnega kralja ga njegov narod ni hotel sprejeti. Zato pa je hotel postati

križani kralj svojega ljudstva. Križ in na njem napis »Jezus Nazareški, kralj Judov« bo do konca sveta izpričeval najpopolnejšo ljubezen do lastnega naroda in domovine. Križ in na njem napis »Jezus Nazareški, kralj Judov« bo nekoč prepričal tudi judovski narod in ga prisilil k priznanju: Edino ti si resnično ljubil naš narod, ki smo te križali.

To je Kristusova ljubezen do domovine. Taka mora biti tudi naša ljubezen do nje. Zato pa je bilo, je in bo tako, da je krščanska ljubezen do domovine premnogokrat preganjana in zaničevana in da se v svoji resničnosti in moči pokaže šele takrat, ko že ves narod trpi, ker je pravo, resnično krščansko domovinsko ljubezen preziral, sovražil in preganjal.

Bellouard-Sušnik Renata **Dekle, ki trpiš**

Tu si, vsa mlada, a vendar že tako žalostna. Že si okusila človeško trpljenje. Potuhnjeno je vstopilo in se naselilo pri tebi kot brezobziren in trdovraten najemnik.

Trpiš v svoji skrbni duši, v svojem izmučenem srcu, v svojem bolnem telesu. Trpiš zaradi ljudi, življenja, zaradi same sebe. Saj je toliko vrst trpljenja in toliko vzrokov!... Nepotrebno bi bilo razlagati podrobno. Trenutno je važno le tvoje, čisto osebno trpljenje, ki ga morda uganemo pri tebi ali tudi ne, a ki ga ti okušaš v vsej ostrini.

Kaj si ti pred njim, kaj v boju z njim. Kako misliš o njem, kako ga sprejemaš. Morda vdano? Ali z grenkobo? Uporno? Morda z ljubeznijo, z bogokletstvom? Otožnostjo, z dvomom, obupom? Vse je mogoče... Toliko je trpljenja in tako različno ga sprejemamo. Vendar je naše obnašanje v trpljenju včasih slabo, grdo, hudobno; včasih pa dobro, lepo in veličastno.

Kakršno koli je že, poslušaj!

Bog gospoduje nad trpljenjem in ga razsvetljuje. Preden in ko misliš na trpljenje, se spomni na Boga.

Nič ne pomeni in nič ni vredno, kar je brez Njega in to velja še bolj za trpljenje kot za ostalo. Bog je in ti trpiš.

To sta dve resnici, prva je resnica vere, druga pa resnica tvoje življenjske skušnje.

Juda je rekel svojemu bratu Simonu: »Izberi si nekaj mož in pojdi: osvobodi svoje brate v Galileji; jaz in tvoj brat Jonatan bova šla v Galaad: naj se zgodi, kakor je božja volja v nebesih! Mogočni sinovi, oborožite se in bodite pripravljeni; boljše je za nas umreti v vojski, kakor pa videti nesrečo našega naroda in njegovih pravičnih.«

Iz brevirja.

Ker upam, da nisi med tistimi, ki pravijo: »Trpim, torej ni Boga,« bodi med onimi, ki pravijo: »Bog je in jaz trpim.« Če jaz trpim, On to ve in hoče in dopusti. Če hočem to razumeti, moram torej trpljenje gledati v božji luči... »Bog je Dobrota, in če moram trpeti, mi bo trpljenje v blagoslov. — Bog je pravičnost; če moram trpeti, je to za dolg, ki ga moram plačati s trpljenjem. — Bog je Ljubezen: če trpim, ustvarja moje trpljenje veličastno zvezo med mojo dušo in Njim.«

Bog je modrost in če trpim, sodelujem s svojim trpljenjem pri veličastnem in skrivnostnem delu.

Če tako modruješ, modruješ krščansko in pametno. Če hočeš preiskovati hišo, moraš najprej napraviti luč. To se pravi, tvoj pogled mora biti jasen, da bo mogel pravilno videti in točno presojudi. Če Boga potisnemo ob stran, potem je trpljenje dežela noči, črna, skrivnostna, neproderna. Kako se znajti v njej? Toda Bog je... Da, on je... In ti trpiš...

Kaj hoče torej Bog, ki te ljubi in ga ti ljubiš in ki ti pošilja trpljenje? Morda hoče, da se spokoriš, da zadostiš. Mogoče te hoče s trpljenjem navezati nase. Morda te hoče oblikovati.

Kakršen koli je božji namen s tvojim trpljenjem, gotovo je, da če ga razumeš in izkoristiš, te bo izboljšalo, ne da bi te strlo. Če ga pa ne boš razumela in ga boš odrinila, pa te bo strlo, ne da bi te oblikovalo.

Dober razumski čut se sklada s krščanskim čutom. Razum pravi: »Izkoristi svoje trpljenje«, krščanski čut pa pravi: »Zaupaj v božje delo«. Oba ti pravita: »Ko boš znala trpeti, boš znala rasti...«.

Rožamarija

Dve sliki

Zlato sonce se je smehljalo skozi na stežaj odprto okno v študijsko sobo. Vonj cvetja nas je vabil v prostost in kos nas je zabaval s svojo dobrovoljno pesmijo.

In jaz naj si ubijam glavo s temi suhoparnimi trgovskimi predmeti, ki samo morijo duha in mi vsiljujejo svojo sivo vsakdanjost — ne, ne, ne! Krepko sem podčrtala grozeče številke in odločno zaprla zvezek. Oddahnila sem se in se pridružila tovarišicam, ki so se pomenkovale o modi, o kinu, o promenadi ter razpravljale o lepoti filmskih zvezdnic.

Anda mi je ponudila eno izmed slik v spomin.

Hvala! Ne vem, kaj bi z njo.

Nerodno sem odklonila.

Za hip so se vse vprašujoče zazrle vame. Iz njih razposajenega nasmeha pa sem razbrala misel: »Ta pa res ne ve, kaj vse zahteva današnji svet od modernega dekleta.«

A jaz nisem znala odgovoriti na tisti zakaj, ki se je skrival nekje v globini moje duše. Ne meneč se dalje zame, so nadaljevale svoj pogovor.

Dogodek izmed tisočeri, katere vsakdanjost zapisuje v pesek in že lahna jesenska sapa zabriše sled za njimi.

Če sam pri sebi misliš: »Ti narodi so številnejši od mene, kako bi jih mogel pregnati?« se jih ne boj! Spomni se, kaj je storil Gospod, tvoj Bog, faraonu in vsemu Egiptu: velikih preizkušenj, ki so jih videle tvoje oči, znamenj in čudežev, močne roke in stegnjenega lakta, s čimer te je Gospod, tvoj Bog, izpeljal. Tako bo storil Gospod, tvoj Bog, vsem ljudstvom, ki se jih bojiš.

5 Mojz 7, 17—19.

Nekaj let nato sem obiskala Marijino svetišče v Loretu. Kamnita in vsa preprosta je hišica, o kateri pripoveduje legenda, da so jo angeleci prinesli iz Nazareta. Vstopila sem. Prijeten mir mi je zavel iz kraja, katerega je sama Kraljica nebes in zemlje posvetila z delom svojih rok.

V duši mi je vstala slika mile Gospodarice te nebeške domačije.

Marija!

Še vedno me pozdravlja Tvoj tihi smehlaj. Tvoje ustne, slične rožnemu listu, mi obetajo pravo srečo. Iz Tvojih plemenitih potez diha nežnost. Prisrčna govorica Tvojih oči pa mi govori o Materi in mi boža razbolelo dušo.

Mati!

Zdaj razumem, zakaj mi tisti, po vseh pravilih lepote negovani obraz filmske igralka ni imel ničesar povedati.

Zato, ker je sličil belemu nepopisanemu listu, kateremu lastnica ni znala ničesar vtisniti.

Zato, ker ljubezen prihaja od Boga in vodi k Bogu.

Zato, ker le božja ljubezen plemeniti obraz in iz obraza odseva duša, ki ne rabi lepote.

Zato, ker bomo znali prav ljubiti le, če bomo vedno bolj božji, ne pa vedno bolj moderni kot to zahteva današnji materialni svet. Čuj!

Mati ti naroča, ko namerjaš prve korake v hinavski svet:

Otrok moj, če iščeš ljubezni — pridi v duhu v Nazaret in uči se ob meni. Jaz sem Mati lepe ljubezni!

J. Riboulet

Nasveti za duševno delo

Zaupaj bolj v uspešnost stalnega napora kakor pa v srečno zvezdo, pod katero misliš, da si se rodil. Bolj važen kakor dober začetek, je dober konec, ki ga dosežeš gotovo, če stalno in vztrajno delaš po določenem načrtu.

Vendar pa: hiti počasi! Posveti se tihemu in globokemu delu, kakor so delali vsi veliki govorniki, pesniki, znanstveniki, politiki in dr. Bili so na delu pred zoro in so delali po 12, 14 in 16 ur na dan. Danes študiramo preveč hlastno in hočemo čimprej vse končati in potem še mislimo, bogve kako smo učeni. Vedi, da se nič zares dobrega ne da narediti hitro. Najboljši sad je tisti, ki zori počasi. Kitajski pregovor pravi: Čas in potrpežljivost spremenita murvin list v svilo.

Posveti se popolnoma svojemu delu in ga prekinil le za kaj res važnega! Le s takim delom je mogel znameniti znanstvenik Littré

v 15 letih sestaviti slavni Dictionnaire, ki obsega 3000 velikih strani v treh kolonah, v katerem je razložena vsaka beseda na toliko načinov, da vsi člani Akademije tega ne bi mogli izvršiti v 30 letih. — Francoski slikar Géricault je hotel delati znamenito sliko »Meduzin splav«. Vedel je, da bo moral delati dolgo. Da bi ga nič ne motilo, si je dal glavo in brado na polovico obriti. Tak seveda cele mesece ni smel na cesto in se je lahko posvetil delu.

Največja nevarnost za pravo delo je v tem, če se kdo med delom zabava in raztresa, enkrat lovi muhe, drugič draži mačka, tretjič gre popravljat ogenj itd., mama pa se pride pritoževati v šolo, da je študiral vse popoldne in vendar ima slab red. Posebno pa je nevarno, da pusti kdo resno delo in začne brati zabavno knjigo. Tak ne bo šel nikdar na globoko. Vsaka stvar imej svoj čas!

Imej dnevni red in drži se ga neizprosno! Veliki pianist Henselt je imel pokvarjeno roko, toda z resnim delom jo je tako izuril, da je rekel veliki Liszt, da bi se moral vaditi tri leta, če bi hotel skladbo »Lucija« igrati tako kot Henselt.

Ne ustavi se pri majhnih uspehih! Če bi se Kartažani na pohodu na Rim ne ustavili, bi ne bili nikdar premagani. Znani zvezdoslovec Le Verrier je vsak uspeh imel za spodbudo za nadaljnje uspehe. Sedaj razumemo, zakaj njegovo delo o nebesnih telesih obsega 14 velikih knjig, da je nanovo predelal dosedanje astronomske podatke, da je napravil zgodovino vsake znane zvezde in za naprej napravil zanje račune do leta 3850 po Kristusu.

Ako imaš le malo časa, ne reci: saj se ne splača. Poznal sem dijaka, ki je imel vsak dan tri minute na razpolago. Porabil jih je, da je bral vedno nekaj iz znanega slovarja Larousse. Po nekaj letih je znal tako dobro njegovo vsebino, da ga ni mogel nihče prekositi. Porabi tudi ti minute čakanja in netočnosti drugih.

Ne vdaš se misli, da si utrujen! To je zvijača lenobe. Tak vtis ima večkrat vsak dijak, toda premagati ga je treba in delati.

Ako se ti je posrečilo najti za sebe uspešen način študiranja, se ga zvesto drži! Sicer boš izgubil ves dosedanji trud, kakor če bi navijal nit in pustil, da se ti znova odvijje. Skoraj trmasto vztrajaj na svoji poti, dokler ni druga dokazano boljša.

Podpiraj svoje delo z molitvijo. Krščanski dijak mora večkrat prositi Boga za blagoslov pri delu. Z dobrim namenom spremeni svoj študij v stalno molitev. Izpoveduj vero v božjo resnico, upanje v božjo luč in ljubezen do že znanih resnic. Posebno kadar ti upadeta pogum in volja, pohiti z mislijo k Bogu, k svojim dosedanjim uspehom in k cilju, za katerega delaš.

Ostani pri delu, dokler ga popolnoma ne dovršiš! Žalostno je gledati mladega človeka, ki je zmožen velikih reči, pa ostaja vedno le v povprečnosti. V zgodovini sadov duševnega dela vidimo dvoje: dela, ki so ostala zaradi površnosti človeka na sredi pota, in dela, ki so bila popolnoma končana in nam sedaj izvrstno služijo. Francoski znanstvenik Chevreul je zapisal: »Človek se mora imeti za šolarja vse življenje, kajti vedno se mora še in še izpopolnjevati. Ne pozabimo, da ima samo človek pravico do naslova »animal perfectibile«. Drugi mislec Duhem je želel, da bi ostal študent vse življenje, češ da v trenutku, ko ne bo mogel ali hotel več študirati, bo to najboljši znak starostne degeneracije.

Ne bodi nikdar zadovoljen s svojim delom, dokler ga moreš še izpopolnjevati. Le tako boš mogel doseči cilje, ki si si jih zastavil.

Ali so bili naši kulturni delavci verni

Francè Jesenovec

28. Ivan Tavčar (1851—1925).

Poleg Kersnika je slovenski liberalizem našel najmočnejšega moža in kulturnega delavca v Ivanu Tavčarju. Boj med njim in Mahničem, pa med njim in celotno katoliško stranko je bil kar najostrejši, a obenem tudi najnekulturnejši.

Kot skoraj v vsakem našem kulturnem delavcu iz liberalnega kroga moramo tudi za Ivana Tavčarja ugotoviti neko dvojnost, dvojno gibalno, nekatere dvojne osnove glede na njihovo vernost in odnose do Cerkve. Temelje so vsi prenesli z doma in so bili zato tudi v poznejšem zrelem življenju še zmerom nekaki »domačnosti liturgični verniki«, kakor je ravno Tavčarja imenoval Ivan Prijatelj. Sicer pa jih je v življenju povsem potegnil za seboj privrženi meščanski liberalizem s svojim zelo podčrtanim verskim indiferentizmom. Tak verski indiferentist je torej bil poleg velike večine takratnih liberalnih kulturnih delavcev tudi Tavčar. To moramo jasno poudariti, ker bi sicer ne mogli razumeti njegovega ostrega nasprotovanja Mahniču in katoliški stranki.

Popoln odsev takega verskega indiferentizma je Tavčarjevo še precej stvarno risanje slovenske kulturne in verske zgodovine iz dobe slovenske reformacije in protireformacije. Tavčar je kot pisatelj tiste boje risal brez kake strastnosti, kakor smo jo utegnili zapaziti pri Aškercu. Tavčar je risal tako, da je še celo kar pravično razdelil svetlobo in senco na obe strani, na katoliško in protestantsko (na primer v Grajskem pisarju, Vita vitae meae 1882).

Tudi je v osemdesetih letih Tavčar po večini še molčal na Mahničev klic »ali — ali«. Z letom 1889. pa je že posegel v boj proti Mahniču in v »Slovenskem narodu« 1889, števil. 127.—129., strastno napadel Mahniča in katoliško stranko. O Mahniču je napisal, da je človek, ki je v neki duševni pijanosti, bolešno razpoložen, ki ga je dozdevna velikost sama, ki se bojuje z mlini na veter, ki je prava pravcata učenjaška bahavost in zavest, da možem, ki jih napada, niti vreden ni odvezati jermene njihovih čevljev, da je nestrpen, trivialen in frivolon... Torej same cvetke, ki ne rasto več na kulturnem polju in ki so bile daleč od vrta, v katerem sta rasli načelnost in doslednost Mahničevega boja...

Kljub temu pa je še skoraj v isti sapi zapisal v »Slovenskem narodu« 1890, št. 15.: »Vero spoštujemo in duhovnike...« To bi utegnili veljati kvečjemu za duhovnike iz vrst liberalnega katolicizma, ki so z njim simpatizirali, nikakor pa ne za duhovnike na splošno in še posebej ne za duhovnike iz Mahničeve okolice! Tavčar je bil vse preveč strasten politik, pa mnogo premalo idejni borec, da bi se mogel enakovredno postaviti Mahniču v nasprotni tabor. (Idejnega borca, enakega Mahniču, slovenski liberalizem sploh nikoli ni vzgojil!) Dokaz naše trditve vidim v dejstvu, da je Tavčar velik idejni in načelni Mahničev klic »aut-aut« in boj za zmago tega načela javno imenoval — »malenkost«.

Posebno ostro pa je v boj z Mahničem stopil Tavčar po Mahničevi oceni Aškercovih »Balad in romanc« v »Rimskem katoliku« 1891. Tedaj se je Tavčar, žal, odločil za boj v leposlovnih oblikah. Napisal je v »Ljubljanski Zvon« 1892 roman z naslovom »4000«. To je silno ostra, tendenčna povest, ki je v nji Tavčar »smešil izrodke katoliških življenjskih in verskih načel«. Ta roman pa vsebuje mnogo nedoslednosti. Prijatelj sam imenuje roman 4000 »ostro tendenčno persiflažo Mahničevih ekskluzivno katoliških nazorov«. To je na vsak način zelo milo povedano. Mnogo ostreje jo je seveda oznamoval Mahnič sam. Imenoval jo je »najpodležji pamflet na katoliške resnice, na škofo in duhovščino in redovnike, na Cerkev in njene naredbe, na devištvo in celibat«. Vse to pa zopet ni povsem resnično, kajti resnica je v sredi med obema navedenima mnenjema. V romanu 4000 je hotel Tavčar predvsem pokazati zares neživljenjsko in preveč logično Mahničevo mišljenje o marsikateri stvari, pa tudi to, kam bi svet in življenje taki preveč dosledni nazori privedli. Pa je pri slikanju vsega tega vendarle segel predaleč. Že snov sama prav nič ne spada v leposlovje. Strastni

politični boj se namreč odraža iz vsega romana. Namesto resnih idejnih odgovorov je pisal z drugimi liberalnimi kulturnimi delavci tudi Tavčar same ironije in celo pamflete. Če sicer roman 4000 še ni pamflet, kot ga je imenoval Mahnič, je pa gotovo tak pamflet Tavčarjevo delce »Izgubljeni Bog« iz leta 1900!

Ker so Tavčarju dajali ravno ob pisanju romana 4000 nasvete tudi drugi liberalni kulturni delavci, kakor: Mencinger, S. Rutar, H. Dolenc, Šubic in še drugi, lahko trdimo, da je na ta način ves liberalni kulturni krog v boju s katoliško doslednim Mahničem igral zelo, zelo klavrno igro. Zato se ni prav nič čuditi, če je vsem tem, posebno pa Tavčarju nakljub, slovenski katolicizem rasel, saj je koreninil v veri, cerkvi in narodu, pa na poštenosti, resnicoljubnosti in načelni doslednosti, kakor jo je v slovensko kulturno življenje vpeljal oče katoliške renesanse na Slovenskem — Mahnič.

Vendar pa je Tavčar ob zatonu svojega življenja omilil nekdanje ostrine in se je pod prijateljskim vplivom prošta Kalana lepo pripravil za pot v večnost. (Dalje.)

M. K.

Molitev za mir

(Po svetopisemskih motivih.)

Nastopata dva zbora deklet, voditeljica zborov, nekaj angelov.

Oder je v zavesah, v ozadju je velik križ, ob strani Marijin kip, a oboje v začetku še zagrnjeno z zastorom.

Če mogoče, naj govorjenje vsaj deloma spremlja preludiranje na klavirju, prav tako naj bo petje s klavirjem.

Luči se vsebini primerno spreminjajo po moči in barvi.

I. del.

Skupina temnooblečenih deklet, večjih in manjših, pride na oder ob žalostni godbi in motni svetlobi. Nekaj hipov mrko in brezupno hodijo po odru. Potem se ustavijo:

Vse: Sredi življenja smo obdane s smrtjo...

Voditeljica: Ali slišite vihar?

Vse: Obdaja nas kakor neizmerna bol,
ki vstaja... in joka... in toži...

Voditeljica: Poslušajte!

Vse: Vse gorje sveta odmeva iz njega,
vsa jeza, ves gnev, vse sovraštvo sveta...

Vse: Nas je strah... Mrazi nas... Uh...
(Ozadje se za nekaj hipov rasvetli, sliši se violina.)

Voditeljica: O, kje je čas, ko so angeli peli:

Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem!

Iz prvega zbora ena: Takrat se je rodila na svet Ljubezen...
(Luč in godba preneha.)

Vse: A zdaj je ura teme... in sovraštva...

Boga so iz sveta, iz njegove lastnine pregnali,
pesti in meče dvigajo proti njemu...

Glas v ozadju: Gospod, odpusti, saj ne vedo, kaj delajo!

Voditeljica: Odnali s sveta so veselje, poštenje in — mir...

Prvi zbor: Zato zdaj sovraštvo kraljuje na svetu,
in gnev, in strahotno trpljenje.

Drugi zbor: Boj brez usmiljenja divja med narodi...

Vse: Boj... sovraštvo... smrt...

(Nekaj trenutkov pavze.)

Ako boste živeli po mojih postavah in se držali mojih zapovedi in jih spolnjevali..., bom dal mir v deželi, da boste lahko počivali in ne bo nikogar, ki bi vas strašil; pregnal bom hude zveri iz dežele in meč ne pride v vašo deželo. Podili boste svoje sovražnike in padali bodo pred vami pod mečem. Pet izmed vas jih bo podilo sto, in sto izmed vas jih bo podilo deset tisoč in vaši sovražniki bodo padali pred vami pod mečem. 3 Mojz 26, 6—8.

Voditeljica: Kako naj ubežimo temi... in sovraštvu... in smrti...?

Prvi zbor: Kje naj iščemo pomoči?

Drugi zbor: V čigavo varstvo naj pribežimo?

II. del.

(Zavesa v ozadju se razgrne, pokaže se križ, ob njem angel.)

Angel: Pri Gospodu je usmiljenje — in pri njem je obilno odrešenje.

(Vse se obrnejo h križu.)

Voditeljica: Vse, kar si nam storil, Gospod, si storil po svoji pravici, zakaj grešili smo in Tvojih zapovedi nismo izpolnjevali.

Vse: Toda, Gospod, ne po naših grehih, ne povračuj nam po naših hudobijah! Ako boš gledal na grehe, Gospod, Gospod, kdo bo obstal!

Voditeljica: Milostljivi Oče, ki svojo moč najbolj v odpuščenju in prizanašanju razodevaš, usmili se in prizanesi svojemu ljudstvu —

Vse: Ker smo grešili pred teboj!

Voditeljica: V ponižnosti pretakamo solze, priznavamo ti svoje skrite grehe, tebe, o Bog, milosti prosimo —

Vse: Ker smo grešili pred teboj!

Iz prvega zbora: Tvoja jeza se je razlila na nas, vse hudo je prihrumelo nad nas, ostali smo brez upanja —

Vse: Ker smo grešili pred teboj!

Iz drugega zbora: Zaradi naših grehov se po pravici srdiš.

Vse drugi zbor: Sveti Bog, Sveti Močni, Sveti Usmiljeni.

Vse: Prizanesi svojemu ljudstvu!

Voditeljica: Glej, zdaj vsi k tebi kličemo in te s skesanim srcem iščemo, ker smo grešili pred teboj.

Vse: Sveti Bog, Sveti Močni, Sveti Usmiljeni!

Iz prvega zbora: Vate so zaupali naši očetje, zaupali so in si jih otel.

Vse: Otmi še nas!

Iz drugega zbora: K tebi so klicali naši očetje, klicali so in si jih uslišal.

Vse: Usliši še nas! Pomagaj nam, Bog, naš Zveličar, in zaradi slave svojega imena nas reši, Gospod, in odpusti nam zaradi svojega imena!

III. del.

Angel: Zatecite se k Mariji! Ona je oko božjega usmiljenja, da odkrije vaše rane, Ona je roka božje dobrote in vsemogočnosti, da jih zaceli.

Vse (se obrnejo k Mariji): O Mati usmiljenja, prosi za nas! Spomni se, da nikdar ni bilo slišati, da bi bila ti koga zapustila, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe pomoči prosil in se tvoji priprošnji priporočal.

(Petje:) Marija, k tebi uboge reve mi zapuščeni vpijemo, objokani otroci Eve v dolini solz zdihujemo.

(Spet okrog križa.)

Voditeljica: Miru te prosimo, Gospod, miru nam daj, ustavi vojno viхро in odvrni zlo, ki nam preti!

Vse: Gospod, ponižno za to prosimo.

Voditeljica: Zamajal si zemljo in si jo stresel — ozdravi njene razpoke, ker se močno maje.

Vse: Zaradi slave svojega imena se nas usmili! Naj ne prevlada nad nami hudoben človek! Naj se nam ne posmehujejo sovražniki, češ: Kje je vaš Bog?

Iz prvega zbora: Spominjaj se svojega usmiljenja, ki je od vekomaj, da ne bo nad nami gospodoval sovražnik.

Vse: Reši nas, Bog Izraelov, iz vseh naših stisk!

Iz drugega zbora: K tebi, Gospod, dvigam svojo dušo, vate zaupam, ne bom osramočen.

Vse: Zakaj nihče od tistih, ki se nate zanašajo, ni osramočen.

(Petje:) Usmili se me, Bog, po svoji milosrčnosti. In po obilnosti svojega usmiljenja — izbrisi mojo pregreho. Zakaj svojo pregreho spoznavam — in moj greh mi je vedno pred očmi. Oznani mi radost in veselje — in vzradoval se bodo kosti poirte. Reši me krivde prelite krvi, o Bog, Bog mojega zveličanja — in moj jezik bo slavil tvojo pravičnost. Moja daritev Bogu je skesan duh — skesanega in ponižnega srca, o Bog, ne zametuješ. Po svoji blagi volji skaži milost Sionu — da se pozidajo jeruzalemski zidovi.

PRIPRAVITE SE NA 8. DECEMBER!

Vse (silno; v ospredju odra): Vstani, zakaj spiš, Gospod?! Vstani in ne zavrzi nas za vselej! Zakaj obračša proč od nas svoj obraz in pozabljaš našo stisko?! Vstani, pomagaj nam in reši nas!!

IV. del.

Oder se začne svetliti, če mogoče, od križa sem. Zelenkasta luč prehaja v rdečo. Angelove besede spremlja mirna glasba.

Angel: Gospod govori: Jaz mislim misli miru in ne stiske. Kakor resnično živim, nočem smrti grešnika, ampak da se spokori in živi. Moje ime je Usmiljenje. Klicali me boste in uslišal vas bom, in vas iz ujetništva nazaj pripeljal iz vseh krajev, pravi Gospod, vaš Bog.

Vse (z izrazom upanja): Gospod, ti odpuščaš, in zaradi tvoje postave zaupamo vate, naš Bog! Postal si nam pribežališče od rodu do rodu.

Voditeljica: O pravem času, v stiski pomagaš, zato naj zaupajo v tebe, kateri te poznajo, ker ne zapustiš njih, ki te iščejo.

Prvi zbor: Pripovedovali bomo o tvojih čudovitih delih, veselili se bomo in prepevali tvojemu imenu, Najvišji.

Drugi zbor: Naj vedo vsi narodi, da je tebi ime Bog, ti edini si Najvišji na svetu.

Vse: Varuj nas, Gospod, kakor zenico svojega očesa, pokrij nas s senco svojih peruti!

V ozadju zbor angelov ali neviden zbor recitira. Vse zbrano in strme poslušajo. Luč se nežno spreminja v rdečo, klavir spremlja recitacije.

Psalm:

Kdor stanuje v zavetju Najvišjega, prebiva v obrani Boga nebeškega.

S svojimi perutmi te pokrije — in pod njegovimi krili najdeš zavetje.

Kakor ščit te obda njegova zvestoba,

ni se ti bati nočne groze.

Ne puščice, ki leti podnevi,

ne nezgode, ki se plazi v temi,

ne bolezni, ki se širi opoldne.

Če jih pade tisoč ob tvoji strani

in desetisoč na tvoji desnici,

tebi se ne približa.

Ker v mene upaš, te bom rešil,

varoval te bom, ker spoznaš moje ime.

Ko me boš poklical, te bom uslišal,

in v stiski bom pri tebi.

Tisti, ki v Gospoda zaupajo, so kakor Sionska gora,

vekomaj ne omahne, čigar ščit je Gospod.

Gore so okrog njega,

in Gospod je okrog svojega ljudstva vekomaj.

Voditeljica: Moja duša se zanaša na tvojo besedo, Gospod! Ti si rekel: Prosite, in boste prejeli, iščite, in boste našli, trkajte, in se Vam bo odprlo. Prosimo te, daj nam oni mir, ki ga svet ne more dati, da bo strah pred sovražniki zatrt in časi s tvojo pomočjo varni in mirni.

Vse: Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, daj nam svoj mir!

Voditeljica: O Bog, ljubitelj in začetnik miru, varuj našo domovino vsakega napada, da se nam ne bo bati nikakega sovražnega orožja, ki zaupamo v tvojo obrambo.

Vse: Naj bo mir v tvojih zidovih, Jeruzalem, in varnost v tvojih stolpih!

(Petje:) Blagoslov naj se razliva v tvojih poljih in lesovih,

Bog ljubezni naj prebiva v tvojih selih in domovih!

V božjem dihu, v božjem varstvu tvoja ladja varno plava,

mir s teboj po vsem vladarstvu — tvojim sinom večna slava.

Voditeljica: Priporočimo se Mariji, Kraljici miru!

Vse: Marija, sprejmi pod svoj plašč otroke solz doline, naj nam bo streha do tedaj, da vsa nevarnost mine!

Gospod, vaš Bog, vam je naklonil mir in vam dal to deželo! Vaše žene, otročiči in živina naj ostanejo v deželi, ki vam jo je dal Mojzes onkraj Jordana. Vi pa, kar vas je junaških bojevnikov, pojdite oboroženi čez pred svojimi brati in jim pomagajte, dokler Gospod ne nakloni miru vašim bratom kakor vam.

Joz 1, 14—15.

Hublet-Anžič

Ilustriral J. Mežan

Vse ostalo fantje uganejo: pater Kovač ima med najboljšimi prijatelji tudi grofa Reza, ki je bil nekoč njegov součenec. Ta grof stanuje ne preveč daleč od zavoda v lepem gradu z velikimi jarki in obsežnim ribnikom. Pater prefekt je že večkrat za pol dne »odpotoval«, kadar so hudi mrazovi dosti zaledenili vode. Šel je pozdravit svojega starega tovariša in z lahkoto je dobil dovoljenje, da vse zavodárje pripelje na ribnik drsat.

Za fanta je tak dan resničen praznik. Kajti grof svoj stari zavod zelo ljubi in v spomin, ko je še sam bil zavodár, svoje goste po kraljevsko sprejema. Opoldne pripravi vsej družbi v razsežni dvorani svojega gradu velikansko skledo vroče juhe in toliko prigrizkov, da se zlahka uteši dobri tek, ki ga še poveča dopoldanska igra na svežem zraku.

Nato se gredo še za dve uri drsat, potem pa je dobra malica in medtem pride čas za odhod na vlak, ki odpelje fante trudne in vse srečne nazaj v zavod.

Zato so stari gojenci kar zadrželi od zadovoljstva že ob samih besedah:

»Pater prefekt je odpotoval!« In takoj so se tudi vse križem začeli pogovarjati:

»Sijajno! Fantje, jutri bo prosto!«

»Da, samo če ne postane južno!«

»Boš tiho, krokar! Saj boš še led stopil!«

Res, je žel! Ob štirih je na vidnem kraju pri vhodu v šolske razrede zablestela velika objava v raznih barvah:

*S posebnim dovoljenjem č. patra ravnatelja
bo jutri, v četrtek,
ves dan prost za sankanje.
Odhod ob pol desetih z vlakom in avtom.
Povratek z avtom in vlakom.
Pripombe:*

1. Nekaj nad polovico dijakov ima prostor v dveh avtobusih. Tisti, ki se bodo tja peljali z vlakom, se povrnejo v avtu in obratno.

2. Nekaj nad dvajset dijakov pojde z avtom tja in nazaj. Določil jih bo žreb izmed tistih, ki so ta teden dobili najboljše ocene.

Komaj so oglas dobro prebrali, že po vsem dvorišču ne slišiš drugačnih pogovorov kot o drsalkah, jermenih, ledu in vsakdo zaobljublja kako dobro delo, samo da bi vreme držalo!

Naslednji dan je kazalo sijajno: zmrzovalo je še huje in čeprav si je medlo sonce mnogo prizadevalo, je komaj moglo s svojo svetlobo pozlatiti gole veje, ostre strehe in radostna lica.

Lahko si mislimo, s kakšnimi navdušenimi kiki so fantiči pozdravili oba avtobusa in s kolikšnim ognjem so se jima zagnali naproti. Pater Medan je že izžrebal imena dvajsetih ljubljencev sreče; potegnil jih je najmlajši fantek zavoda.

Prvo je bilo potegnjeno ime Lipčevo. Veseljak se je silno razveselil prijateljeve sreče in mu svoje zadovoljstvo izrazil s krepkim udarcem po plečih. Njegovo veselje pa že kar ni poznalo mej, ko je med srečniki zaslišal še svoje ime. Plesal je okoli Jožeta z divjimi skoki, ki si jih lahko imel za ples ob skalpu ali pa za zbesnelo zveranje divjega čarovnika, zraven pa še koval sto čudovitih načrtov:

»Boš videl, Jože, kako krasno bo zvečer, ko se bomo vračali! Vse luči bomo prižgali, pa peli na ves glas, da se bomo najmanj za leto dni nakričali!«

Po tisti zadevi z ugrizom se je Drago povrnil k svojim prvim prijateljem in bridko obžaloval, da se jih ni vedno držal. Zaradi nesrečne zmote pa ga je še vedno pekla vest, tako da je bil plah. Ne pristrčni sprejem vseh fantov, ne prijateljsko vedenje Albinovo ga ni moglo popolnoma pomiriti. Zavedal se je, da jim je delal krivico. Hkrati pa je Veseljaka zdaj še mnogo bolj spoštoval. Vse njegovo ravnanje v tisti hudi zadevi mu je glavo ožarilo z novim sijem. Drago ga je brezmejno občudoval, zato ga je toliko bolj bilo sram, da je izdal tako plemenitega prijatelja. Vsaka beseda iz Albinovih ust ga je razveselila.

»Drago, ali se boš tudi ti vračal z nami?«

»Ne. Jaz nimam nikoli sreče! Vrnil se bom z vlakom.«

»Kaj zato,« ga tolaži Jože. »Boš pa vsaj tja grede z nami.«

»Halo, brž! Pater Medan nas kliče! Moje drsalke! Drago, kje imaš pa ti svoje?«

»Jaz, jaz — jih sploh nimam!«

... medtem pa so se drsalci drug za drugim poganjali na led.

»O, škoda! No, pa nič ne de, ti bom že jaz svoje posodil!«

»Saj se na ledu komaj obdržim na nogah. Moral se bom šele učiti.«

»Prav, te bom pa jaz učil. Ti je prav?«

Drago ni odgovoril, a v njegovih modrih očeh je zažarela tolikšna radost, da je povedala dosti več ko sto zahval.

»Fantje, naskok!« je kriknil Veseljak. »Naprej, junaki!« In že je vsa četa stekla za svojim vodnikom. Precej gosto natlačeni v avtu so čez pet minut že veselo drdrali proti Rezovem gradu.

Ob pol enajstih so bili že vsi na mestu. Pater Kovač je stopil pozdravit gostitelja, najbolj nestrpni pa so si hitro pripenjali drsalke.

Prvi je bil pripravljen dolgin iz sedme šole, vesel in priljubljen tovariš, a v drsanju novinec. Spravil se je na led, zdrsnil po gladkem zrcalu hitreje nego si je želel, otepal z rokama kot mlin na veter, da bi poiskal ravnovesje, in še preden se je zavedel, prišel a posteriori v neprijazen stik z ledom, njegove dolge noge pa so obupno bingljale po zraku.

Ta prva produkcija je vzbudila cel vihar posmehljivih bravo klicev in veselega smeha, medtem pa so se drsalci drug za drugim poganjali na led.

Jože je že dolgo preskušal svoje moči, Albin pa je še vedno s privezanimi drsalkami ždel na bregu, oči upiral nekam v daljavo in čakal, kakor da se ne more odločiti.

Verouk

Zanimivosti o sv. pismu

Pri srednje veliki pisavi je meril zvitek z besedilom Matejevega evangelija okrog 9 m, Markovega 6 m, Lukovega 10 m in Janezovega 7 m. Zvitek z besedilom celotne NZ bi meril približno 70 m. Verjetno je, da tako dolgih rokopisov ni bilo in da so posamezni zvitki obsegali le po eno knjigo.

Knjiga (codex) se je pojavila v 4. stoletju. Vedno bolj so opuščali zvitek. Pergamentnih listov niso zvižali; popisali so jih na obeh straneh in po štiri in štiri preganjene zložili v zvezke po 16 strani. Več zvezkov so zvezali v knjigo.

Pisali so s trstom, ki so ga umetno polnili z barvilom. Namesto trsta je pozneje prišlo v rabo gosje pero.

Najstarejši rokopisi so bili pisani z majuskulami, t. j. velikimi črkami grške abecede.

V 9. stol. se pojavijo minuskule (male črke grške abecede), ki so nagnjene in med seboj zvezane. Najstarejši znani rokopis, pisan z minuskulami, je iz l. 835.

Besedilo sv. pisma v starih rokopisih nima ločil in teče brez presledka naprej. Branje take pisave je bilo težavno in zamudno. V 6. stol. so začeli pisati v rokopisih vrste po smislu. V vsako vrsto je prišel stavek, ki je tvoril zase miselno celoto.

Pariški tiskar Robert Estienne je razdelil poglavja v vrste v 4. izdaji grške NZ l. 1551.

Langtonova in Estiennova razdelitev besedila sv. pisma sta ostali bistveno neizpremenjeni do danes.

Fizika

Iz kraljestva najmanjših svetov

Nekako pred 30 leti so odkrili čudovito snov, »radij«, ki nam dá vsaj nekoliko slutiti, kako neskončno modro je urejena ta ogromna božja naroda tudi v svojih najmanjših delcih.

Da pridobijo 1 gram radija, morajo predelati 60 vagonov radijeve rude; zato pa tudi stane en sam gram 3–4 milijone dinarjev. Ta čudovita snov neprestano izžareva štiri vrste žarkov, izmed katerih se eni širijo s hitrostjo 15–20 km na sekundo, drugi pa so tako čudovito probojni, da lahko gredo skozi 20 cm debelo železno ploščo, pa se njih hitrost komaj za spoznanje zmanjša. Ti žarki niso nič drugega kakor neskončno majhni delci radija, ki drug za drugim neprenehoma eksplodirajo in odletavajo z nezaslišano brzino in ogromno silo v prostor. Kako neskončno majčkani morajo biti ti delci, nam pojasnjuje dejstvo, da jih lahko en gram radija neprestano izžareva 20 let, pa se pri tem zmanjša komaj za stoti del ali eno stotinko. Ti odletavajoči delci imajo tudi to lastnost, da ogrevajo telesa, na katera naletijo. In sicer imajo deli enega samega grama radija (pomisli, da je gram le tisočinka kilograma!) isto ogrevajočo moč kot 500 kg premoga.

A kaj vse nam šele pokažejo računi učenjakov! Vsako telo je sestavljeno iz neskončno majhnih delcev, tako zvanih atomov. In tak atom naj bi bil po njih mnenju celo vesoljstvo samo zase, sestavljeno iz jedra in tako zvanih elektronov, ki se sučejo okoli jedra prav tako kot planeti okoli sonca. Atom urana ima na primer 92 elektronov, in ti se zavrtijo okoli jedra bilijonkrat na sekundo. Kaj je bilijon? Če položiš desetino milimetra debele lase drugega poleg drugega, bo dal bilijon las 100.000 km dolg pas, ki bo dvakrat in pol ovil zemljo okoli in okoli. In bilijonkrat na sekundo se zavrtijo uranovi elektroni okoli jedra: računi vsaj tako kažejo!

Sončna svetloba ni nič drugega kakor valovanje neke neskončne prožne snovi, tako zvanega etra, ki se trese čudovito hitro in s tem povzroča svetlobne učinke. Ko na pr. vidiš vijoličasto barvo, se trese eter med barvanim predmetom in tvojim očesom 758 bilijonkrat na sekundo.

Najneverjetnejši pa je račun, da zgorijo v mali žarnici v eni sami sekundi trije trilijoni elektronov — najmanjših delcev elektrike. Če to zapišemo v številkah, dobimo številko z 18 ničlami, tako: 3.000.000.000.000.000.000!

Tako sklepajo učenjaki. Ako je to res, potem je Bog v resnici največji vprav v najmanjših stvareh.

Astronomija

Število zvezd

Pri pogledu na nebo, opazimo večje in manjše zvezde. Zvezd je po velikosti do 22 vrst.

Zvezd prve vrste je le kakih 16 do 20. Te so najsvetlejš.

Zvezd druge vrste je že 64, pete vrste okrog 1500. Te zvezde se vidijo s prostim

očesom. Zvezd šeste vrste je okrog 6000. Razloči jih le zelo dobro oko.

Z najnavadnejšim daljnogledom odkrijemo nad seboj na severni polovici neba okrog 11.000 zvezd sedme vrste, z boljšim malim daljnogledom pa 34.000 zvezd osme vrste, s še boljšim večjim daljnogledom 266.000 zvezd devete vrste.

S posebno močnimi velikimi daljnogledi, ki jih rabijo zvezdarne, najdeš tudi zvezde 18. vrste. Nemški zvezdoslovec dr. Stucher je tako prišel do ogromnega števila 57 milijonov zvezd. S tako zvanimi refraktorji novejših časov se prodre še dalje in število naraste na 150 do 200 milijonov zvezd.

Učenjak Littrow je že v prejšnjem stoletju z daljnogledom in izračunavanjem našel do poldrugo milijardo zvezd.

Ko so pa daljnogleda opremili s foto-grafskimi ploščami, ki zaznamujejo vsak najmanjši svetlobni trak veliko točneje in zanesljiveje kot človeško oko, je število zvezd neizmerno naraslo. Koliko je torej vseh zvezd, ki jih človek lahko zasledi? Znanstveno se z veliko gotovostjo ceni število zvezd na 30 milijard, to je 30.000 milijonov.

Poskusimo priti do jasnejšega pojma, kako ogromno je to število!

Recimo, da bi se zvezde vrstile mimo nas, vsako sekundo 10. To bi šlo tako hitro, da s prostim očesom ne bi mogli razločevati posameznih zvezd, videli bi le svetlo črto. Kako dolgo bi trajalo, da bi vseh 30 milijard zvezd švignilo druga za drugo pred našimi očmi? To bi se zgodilo komaj v 100 letih!

Ali čutiš, kaj to pomeni? Kakšna nepregledna množica je to! Da o razdaljah in velikostih niti ne govorim ne!

In vse to se giblje in kroži kakor kolesje v uri. Giblje se in kroži, odkar človeški rod pomni, vedno enako in točno.

Ali se je vsa ta nepregledna množina svetov-velikanov — ker take so zvezde — sama od sebe naredila in pognala v vsemirje s tako točnostjo?

Iz naših kongregacij

Začeli smo z veseljem.

Bežigrajska gimnazija nam je postala drugi dom, toda kongregacija Marije — srednice vseh milosti — pa je mati tega doma. Težko bi nam bilo brez nje, saj smo se že tako navadili na tedenske sestanke, sveta obhajila, naše igre in domače življenje okrog svojih duhovnikov.

Letos smo še posebno veseli dveh stvari. Vse kongregacijsko delo, ki je razdeljeno že v štiri oddelke, se bo vršilo točno po določenem programu, tako da bomo v osmih letih predelali vse tisto, kar nam kongregacija more in mora dati kot dopolnilo šole in resnična pripravnica za življenje. Tega programa smo veseli, posebno ker bomo pri njem tudi sami močno sodelovali. V začetku leta se je priglasilo v kongregacijo že precej novih članov. Mnogo pa jih bomo skušali še privabiti z resnim kongregacijskim življenjem in delom, predvsem pa s kongregacijsko ljubeznijo in pomočjo.

Bogato in prijetno življenje vseh oddelkov naše kongregacije se nam obeta tudi zato, ker imamo nove kongregacijske prostore. V »Bežigrajskem domu« so nam zgradili prostorno dvorano, kjer se že sedaj, ko je še prazna, počutimo kakor doma. V njej bomo imeli delovne in pri-jateljske sestanke, knjižnico in priprave na zunanje nastope. Veseli smo, da je tako blizu cerkve naših drugih zavetnikov sv. Cirila in Metoda, saj hočemo vse svoje življenje vedno tesneje družiti z Bogom v tabernaklju. Seveda bomo imeli z opremo dvoranice še precej dela: nimamo sredstev. Prosili smo, pa še ne veliko dobili. Mi sami bi se morali bolj potruditi, da dobimo dobre ljudi, ki bi nam hoteli pomagati. Predvsem bi se pa morali sami premagati in si prihraniti kakega kovača, saj bomo svojo dvorano res ljubili in čuvali šele takrat, kadar bomo tudi zanj kaj žrtvovali. Mislimo že tudi na prireditve, ki bi nam pomagala kriti stroške. Dal Bog, da bi že kmalu imeli popolnoma opremljeno svojo dvorano.

Kongreganist.

Miklavž 1940.

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 12 din, za druge 18 din letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Tiska Jugoslov. tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).